СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 167. Джерзі Сіті, Н. Дж., четвер, 21-го липня 1938. No. 167. Jersey City, N. J., Thursday, July 21, 1938. VOL. XLVI

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Уряд. У. Н. Союзу: BErgen 4-1010. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ У. Н. СОЮЗУ ПРИ УРЯДУВАННІ

ДЖЕРЗІ СИТІ. — Від понеділка цього тижня урядує в головній канцелярії У. Н. Союзу головна контрольна комісія в складі: Дмитро Капітула, голова комісії; Омар Малицький, д-р Амвросій Кібзей, Роман Смук і Степан Куропась, члени.

ОБМЕЖУЮТЬ ПРАВА ОПОДАТКУВАННЯ.

ОЛБАНІ. — На конституційній конвенції нараджувалися присутні над тим, щоб не дозволити поодиноким містам накладати такі додаткові податки, які управі подобаються. Вслід за тим переголосовано ухвалу, якою обмежується права міст накладати довільно податки. Всі містові податки мусять бути оправдані й одобрені стейтом.

З РОЗПРАВИ НАД РЕКЕТІРСТВОМ.

НЮ ЙОРК. — Суддя Пекора, який веде судову розправу проти політичного лідера Гайнса за рекетірство, зарядив, щоби прокуратор Дюі, котрий закидає Гайнсові, що він старався „залякати, або перекупити деяких суддів та в той спосіб увільнити інших рекетірів" назвав по імені тих „застрашених суддів". Цього домагався цілий час адвокат обвинуваченого Гайнса. Рішення судді Гайнс уважає своєю перемогою.

МОРҐАН ЗАКИДАЄ РОЗТРАТНІСТЬ „ТІ ВІ ЕЙ".

НАКСВИЛ (Тенесі). — Бувший директор „Тенесі Велей Оторити", якого Рузвелт викинув з посади за те, що він „опирався вищому начальству", зізнав перед конґресовою комісією в справі господарки „Ті Ві Ей". Він сказав, що його помічники, з якими він мав вічні сварки, нерозумно шастали державними грішми на ріжні непередумані експерименти і в той спосіб марнували міліони долярів.

ГОВОРЯТЬ ПРО ТРЕТЮ КАДЕНЦІЮ ПРЕЗИДЕНТА.

ВАШИНҐТОН. — Сенатор Томас заявив, що поїздка президента по краю дала доказ, що він має ще серед широкого американського загалу велику популярність. Ця поїздка згармонізувала і сконсолідувала деякі політичні чинники, а тимсамим створила таку ситуацію, яка буде вимагати, щоби президент кандидував третій раз.

ПОБОРЮЮТЬ ПІДВИШКУ НА ПІДЗЕМНИХ ЗАЛІЗНИЦЯХ.

ДЖЕРЗІ СИТІ. — Посадники міст стейту Ню Джерзі, положених недалеко Ню Йорку, внесли свій формальний протест проти підвишки переїзду попід ріку Гудсон. Досі переїзд в один бік виносив 6 ц., а від 25 ц. м. компанія має піднести на 8 центів.

РАСОВІСТЬ ТОЛКУЮТЬ З РІЖНИХ СТОРІН.

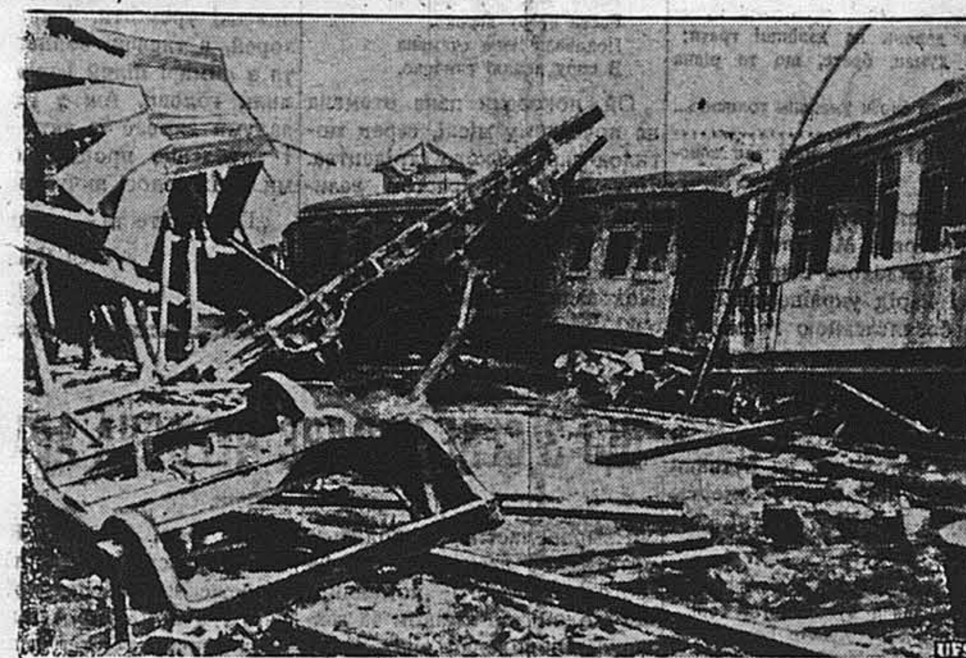
ОЛБАНІ. — На конституційній конвенції делеґат Вилйем Валин представив проєкт, щоб в Америці завести таке право, на основі якого кожна школа, або якась компанія, мала повне право зберігати в себе „расовість", себто мала право наймати робітників і урядовців тої раси, яка їй подобається, а також щоб школи мали право приймати учнів одної раси, а не допускати іншої. Валин говорив, що в той спосіб буде в Америці збережена свобода, якої ми всі бажаємо. Раси є створені Богом, говорив він. А коли Бог поробив ріжниці, то чому люди не можуть? Інші делеґати підійшли до цеї справи з іншого боку і сказали, що заведення расових ріжниць не буде означати „введення свободи", тільки „усунення свободи".

ЗАМКНУЛИ КУПАЛЬНЮ ВНАСЛІДОК РАСОВИХ РІЖНИЦЬ.

ЕЛІЗАБЕТ (Ню Джерзі). — Заряд міста замкнув публичну купальню при вулиці Іст Джерзі внаслідок того, що білі діти не бажали собі, щоб разом з ними купалися чорні. Вони робили чорним пакості і змочували їх убрання, коли ті відійшли до води. Родичі чорних робили скарги до заряду міста. Зогляду на закон, який зрівнює в Америці всіх однаково, заряд міста не знав, як цьому зарадити, тому . . . замкнув купальню.

ВІДІБРАЛИ КОРИҐЕНОВІ ЛЕТУНСЬКУ ЛЕҐІТИМАЦІЮ.

ВАШИНҐТОН. — Американське бюро летунства відібрало на один місяць летунську леґітимацію летунові Кориґенові, який недавно переїхав у своїй „тарадайці" океан. Бюро поступило так не тому, щоби покарати Кориґена за недозволений лет, а тому, щоб не допустити до того, щоб він знов пустився через океан назад додому. Корабельні компанії заявили, що він не потребує назад летіти з браку грошей, бо вони радо йому дадуть даремний перевіз. Багато клюбів в Америці зголосилися помогти йому грошево. Та чи Кориґен цього хоче, не знати.

НАСЛІДКИ БОМБАРДУВАННЯ.

Так виглядає залізнича стація у Вонґші, на кінці залізничої лінії Кантон-Ганков у Китаю, по її бомбардуванні японськими літаками.

ХРУЩІ НА ТАЙМС СКВЕРІ.

На Таймс Сквері в Ню Йорку перший раз в історії появились у величезній скількості японські хрущики. Звідки вони взялися, ніхто не знає. Та вони зїдають цвіти у вазонках по ріжних „дахових парках", обсідають убрання прохожих і загалом дошкулюють людям. Дослідники комах твердять, що коли чогось у тій справі не зробиться, то на черговий рік їх буде більше, а потім іще більше.

СРІБЛО З ПОГРАБОВАНИХ ЦЕРКОВ.

Французька преса повідомляє, що з Барсельони надійшов дальший транспорт срібла штабами вагою 80 тон. Срібло відвезли негайно до пристані Гавру, де перевантажать його на корабель і відвезуть до Злучених Держав. Преса пише, що вартість посилки сягає 90 міліонів франків. Цим сріблом платить червоний еспанський уряд американським підприємцям за доставу военного матеріялу. Одночасно преса підкреслює, що срібло походить з перетоплення пограбованих дорогоцінних річей з еспанських церков.

ДВА КІСТЯКИ З РИМСЬКИХ ЧАСІВ.

При земних роботах біля фабрики „Сольвей" у Монівах коло Іновроцлава робітники натрапили на глибині ½ м. під землею на 2 людські кістяки, що походять здається ще з римських часів. Біля кістяків знайшли бурштиновий нашийник, скляні коралики, мідяний сиґнет, срібні брансолети і багато інших дорогоцінних предметів.

ЩЕ 100,000 ТУРКІВ МАЮТЬ ПО КІЛЬКА ЖІНОК.

Хоч многоженство в Туреччині вже від літ законом заборонене, то є там ще понад 100,000 чоловіків, що мають дві або навіть більше жінок. Цей факт стверджує виразно урядова статистика, яка подає, що в Туреччині живе тепер 3,160,367 жонатих чоловіків і 3,305,961 замужніх жінок. Як видно з тих чисел, є ще в Туреччині щонайменше 100,000 випадків многоженства.

СМЕРТЬ У ХВИЛЯХ БУГА.

З державного фільварку Вигода в Люблинщині верталися човном робітники до села Орла. Перевізник Гриньчук хотів скоротити дорогу і їхав навпростець. Одначе сильні хвилі Буга залили човен і він пішов на дно разом із шістьома дівчатами і трьома хлопцями.

СЕНЗАЦІЙНИЙ КРАДІЖ ЕВАНГЕЛІЇ.

Турецька поліція вела від довшого часу слідство у справі таємного крадіжу старинного примірника евангелії, по мистецьки прикрашеної. На днях у слідстві дійшло до сензаційного звороту. І так, ґенеральний вікарій патріярха дістав від невідомої особи телефонічну вістку, яка заявила, що примірник евангелії закопаний у городі палати патріярха. Негайні розшуки у вказаному місці закінчилися віднайденням евангелії. Всеж таки слідчий суддя не вдоволився такою розвязкою справи і веде слідство далі.

НОВИЙ „ДОМ ЛЮДОВИ" І „КОСЦЮЛЕК".

В Бариші, коло Бучача, відбулося посвячення угольного каменя під „дом людови". У тому посвяченні взяв участь бучацький староста, Адам Федорович. Староста у своїй промові ствердив, що це вже 25-тий „дом людови", який будують за його влади на терені бучацького повіту. В Дубенку, коло Монастириськ, посвятили угольний камінь під „косцюлек". На тому посвяченні теж був староста Федорович.

ДОРОГИЙ СОН.

Михайло Сидорак із Ваньковичь, пов. Самбір, який приїхав до Львова за орудками, пішов пополудні на Високий Замок і, стомлений мандрівкою по Львові, заснув на траві. Той короткий сон дорого його коштував, бо якийсь невідомий злодій украв Сидоракові з кишені камізельки 1,600 зл. готівкою. Просто не хочеться вірити, що є ще такі наївні люди, які, хоч мають великі гроші при собі, легкодушно поводяться у Львові, в якому аж роїться від ріжного роду дурисвітів, пройдисвітів і злодіїв.

РЕКОРД ЛЕТУ НА ШИРЯКУ.

Два німецькі летуни Кацнер і Шпетер з летунської школи на острові Сильт установили німецький рекорд лету на ширяку, втримуючись у повітрі 17 год. і 22 хвилини. Летуни заявили, що могли би були довше вдержатись у повітрі, якби не сильний вітер.

ПОМЕР НАЙСТАРШИЙ БРАЗИЛІЄЦЬ.

У Бразилії, недалеко Ріо де Жанейро, помер Педро Ванcель де Сантос, який уродився ще 24. вересня 1813. р., значить, прожив 124 роки. Померлий памятав іще своє місто як малу рибальську оселю. Небіжчик був найстаршим бразилійцем.

ТРАГІЧНА ПРОГУЛЬКА ПО ДНІСТРІ.

В Острій, бучацького повіту, вибралися три молоді дівчата на прогульку човном по Дністрі. Внаслідок необережної поведінки 14-літньої Марти Облещук човен перевернувся і дівчата впали до глибокої води. Дві з них урятувалися. Марта Облещук утопилася. Її тіло видобули щойно по кількагодинній пошуканці.

ПРИПИНИЛИ ДІЯЛЬНІСТЬ...

Зборівське староство припинило діяльність читальні „Просвіти" та кружка „Рідної Школи" в Гарбузові, мотивуючи це тим, що оба ці товариства „переступили" у своїй діяльності межі статуту.

ЗА ЗАСЛУГИ НА ВОЛИНІ.

„Монітор Польскі" помістив м. і. зарядження президента Польщі, що надає кс. д-рові Адольфові Петрові Шельонжкові, біскупові в Луцьку, велику стяжку ордеру відродження Польщі за визначні заслуги на полі суспільної праці.

ХМАРИ ДИМУ КОРИСНІ ФАРМЕРАМ.

Хмари диму в Алберті, що походять з пожежі корчів на півночі, принесли фармерам користь, бо хоронили збіжжя перед палячими проміннями сонця, а також винищили комарів.

ЗАБОРОНЯЮТЬ ПРИГАДУВАТИ СМЕРТЬ ПОЛК. Е. КОНОВАЛЬЦЯ

ЛЬВІВ. — Польська влада карає за всякі вияви спочувань з ротердамською траґедією, себто з убивством полк. Евгена Коновальця. „Новий Час" (ч. 142) подає, що староство в Бібрці повідомило українські центральні повітові установи, що всякі прояви в звязку з убивством полк. Коновальця вважає протидержавною акцією, за яку буде карати.

НЕ ДАЮТЬ ОСНУВАТИ ЧИТАЛЬНЮ.

ЛІСЬКО (Галичина). — Повітове староство заборонило оснувати читальню „Просвіти" в Телешниці Ошваровій. Каже, що „поважна часть мешканців" протестує проти такої читальні. Тою „поважною" частиною бувають звичайно кілька кацапів і „Кулко Рольніче".

ЗА ВИВІШЕННЯ НА ХРЕСТ ВІНКІВ.

КОПИЧИНЦІ (Галичина).—В Товстенькім польська жандармерія арештувала дві особи за те, що підчас Зелених Свят вивісили на стрілецькій могилі на хрест вінки з лентами.

ЗА „ГЕЙ, У ЛУЗІ ЧЕРВОНА КАЛИНА".

ЛЬВІВ. — „Новий Час" подає, що в Девятниках ведеться слідство за те, хто з молоді співав на могилах „Гей, у лузі червона калина". Польська влада дає до пізнання, що поки не дістане в руки „виновників", не дасть дозволу на відсвяткування 40-ліття діяльности місцевої читальні „Просвіти".

УКРАЇНЦІ БЕЗ ДЕВІЗОВОГО БАНКУ.

ЛЬВІВ. — Українська преса повідомляє, що Земельному Гіпотечному Банкові у Львові відібрано девізові управнення. Як причину подано замалий девізовий оборот. Подібне зроблено і з деякими іншими банками, польськими і жидівськими. Та в данім випадку позбавлено цього управнення одинокий український банк. Та вина тут, як пише „Новий Час", є також і по стороні українців, бо не всі наші громадяни й установи почуваються до патріотичного обовязку полагоджувати девізові справи через свій банк. До цього треба додати, що не треба мішати справи девіз зо справами пересилання готівки з закордону до краю. Переказування грошей із закордону готівкою чи в чеках можна і треба далі полагоджувати через Земельний Банк, Львів, вул. Словацького 14.

ПОЛЯКИ І ЛЬВІВСЬКА АДВОКАТСЬКА РАДА.

ЛЬВІВ. — Згідно з новим польським законом відбулися вибори до Львівської Адвокатської Ради. В адвокатській палаті становлять жиди 70%, українці 20%, а поляки 10%. Та вибрано 18 поляків, 3 українців і 3 жидів. З українців вибрані: д-р Михайло Волошин, д-р Володимир Старосольський і д-р Володимир Лициняк.

ПРОТИ ЗНУЩАНЬ НАД УКРАЇНСЬКИМИ ПОЛІТИЧНИМИ ВЯЗНЯМИ.

ВАРШАВА. — У польського премієра, ґен. Славой-Складковского, інтервенював о. пралат Леонтій Куницький зо Львова у справі положення українських політичних вязнів та знущань над ними з боку вязничних і поліційних орґанів.

ҐПУ СХОПИЛО ТРОЦЬКІСТА.

ПАРИЖ. — Пропав без сліду Рудольф Клемент, німецький троцькіст, що перебував у Парижі. Пишуть, що його схопило ҐПУ та вбило, або вивезло в Еспанію.

ГОВОРЯТЬ СЕРІОЗНО ПРО ВІЙНУ.

ТОКІО. — Японські ґазети переповнені вістками про концентрацію совєтських військ біля японсько-совєтської границі. Пишуть, що Совєти таки думають використати війну Японії з Китаєм і напасти на Японію, та що війна з Совєтами неминуча.

СТЯГАЮТЬ ВІЙСЬКА З УКРАЇНИ.

ВАРШАВА.—„Ґазета Польска" подає, що, згідно з відомостями з Москви, вислано на Далекий Схід багато військових частин з України.

ВИТАЛИ З ВЕЛИКОЮ ПАРАДОЮ.

ПАРИЖ. — Президент Лєбрун, уряд і маси війська витали шумно анґлійську королівську пару, короля Юрія і королеву Єлисавету, що прибули до Франції, щоб „для добра цивілізації" затіснити дружбу між Анґлією і Францією. Витальний обхід був так обсаджений поліційними аґентами і військом, що маси народу, які стояли по боках вулиць, не мали навіть можности глипнути на переїжджаючих великих гостей.

ЗГОЛОСИВСЯ В ПОРУ.

ЛОНДОН. — В імені Гітлера зложив капітан Ф. Відеман британському міністрові закордонних справ, Галіфаксові, запевнення, що Німеччина бажає жити в тісній дружбі з Анґлією. Це сказано на переодні виїзду Галіфакса до Франції.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свобода": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЯК І КОЛИ ПРОТЕСТУВАТИ

Тому кілька днів піднесено в „Голосах читачів" справу протестів проти окупантів українських земель. Справу ту обговорювано в Дітройті, себто в одній з наших великих громад, і ухвалено щодо цього певні постанови.

Очевидно, що коли наші люди такими справами цікавляться і їх обговорюють на спеціяльно скликаних на те зборах, то це добрий обяв. А раз ту справу порушило громадянство і вона опинилася на сторінках преси, то з того боку треба про неї заговорити, тимбільше, що це справа дійсно дуже важна.

Віча, які ми звичайно скликуємо по громадах і які називаємо „протестаційними", є назагал у першу чергу — інформаційні. При помочі тих віч намагаємося держати широкий загал нашого громадянства в курсі справ, себто хочемо його ширше поінформувати про відносини в Рідним Краю, зібрати для нього якісь жертви, а себе піднести на дусі. Так, на нашу думку, здебільша виглядають наші „протестаційні" віча. І нема тут нічого надзвичайного. Навпаки, це наскрізь природне явище, яке є випливом наших почувань, звязаних з долею і недолею Рідного Краю і з нашими національними ідеалами. Тому, коли так глядіти на справу, то такі віча можуть відбуватися кожного часу і в кожній громаді. Та буває інакше, коли стаються такі важні й надзвичайні події, коли треба нам здобутись на якусь ширшу і пляновішу національну маніфестацію, щоб булаб одночасно й протестом проти гнобителів України. Ось такими подіями були, як пригадуємо собі, часи ославленої польської „пацифікації", чи голоду в Україні під Советами. У таких випадках забирає звичайно голос така центральна організація, як Обєднання Українських Організацій в Америці, й подає вказівки, як, коли і проти кого та проти чого протестувати. І кожну таку протестаційну акцію відповідно підготовляє. Так було при пацифікації з виданням книжки „Polish Atrocities in Ukraine" чи з брошурою „Famine in Ukraine" при протесті проти голоду в Україні, та з намаганням добитися з цією справою до американського конгресу.

Тепер такого поклику, як це було у вище згаданих двох випадках, від „Обєднання" не було. Це ще не значить, що тепер нема потреби протестувати, чи що нема проти кого протестувати. Воно тільки означає, що теперішня політична ситуація вимагає вперш у чергу глибокої застанови над тим, що ми повинні нашими маніфестаційними виступами осягнути і як їх підготовити, щоб з них вийшли справжні користі для загальної справи. Причому треба мати на увазі ще й те, що щоб такі користі були, то замало нашої акції тут в Америці, а треба ще й такого політичного становища старого краю, яке допомагалоб популяризувати нашу протестаційну акцію.

ПОХОВАЛИ...

(Для „Свободи").

В липневий четвер нагрівало пекуче сонце крилатий цвіт липи та витискало з нього опяняливі пахощі. На святоюрському Соборі хоругва тріпоче: золото-голуба й чорна. Це причалив до Лицаря Юрія, що на львівському Соборі конем чвалає, гаспида лукавого копитами розбиває і списою пробиває, на кількаденний відпочинок Великий Лицар українського Зриву.

> В якіж то дивні, жалосливі пути
> Узяли дзвони на дзвіниці грати;
> Би-сь думав, брате, що то рідна мати
> Над сином своїм умерлим голосить...
> ...
> І чогож ті дзвони нині так заводять?

Червоною китайкою сповите тіло Генерала Мирона Тарнавського діждалося вічного спокою. І нарід український спішить безчисленною громадою віддати Йому останню прислугу, дати доказ найбільшої пошани до Його колишнього Чину. Старий і молодий ідуть до Собору поглянути на останки Людини, що своєю смертю замкнула сторінку світлої історії.

> ....А у божім дворі
> Садиться ладан туманами ў горі,
> Священці піють: „Христе, Боже святе,
> Безсмертний, кріпкий, змилуйся над
> нами".

Посходилися комбатанти з усіх усюдів. Стanули струнким рядами, що виповнили обширне юрське подвіря. Лунає голос команди, а давнє стрілецтво виконує її вмить; раде, що це для Вожда, що може згадати велике минуле, від якого нас відділює невблаганий час.

І станув Вожд на високому піднесенні. Перед Ним вірні адютанти. А вірна громада, що колись на Його поклик життям рискувала, переходить попри Нього гострим кроком. Зір втуплений у бік чорної домовини, скупчена увага. Твердість і рішучість сполучилися з інтелігенцією одиниць, корпусів народу. Цеж остання дефіляда. А нарід, що заляг святоюрську площу, з дива німіє; надія ростить, духа набирає.

Цеж наше військо.

А де одностої?

„Не було такого приказу, Пане Генерале", зголосив представник стрілецтва.

Довгим безконечно походом тягли кольони за кольонами: військо, нарід, молодь. А львівська вулиця принишкла, прищухла, як сполохана звірюка. Ніщо не шемерне; життя не клекотить. Тільки денеде паде згірдливе слово, визивава замітка. Але сьогодні завеликий день, щоб можна його профанувати хочби лише поличником.

> Рости, рости та клен древо,
> Рости вгору високо.
> Поховали пана отамана
> В сиру землю глибоко.

Ой, поховали пана отамана на почесному місці, серед могилок українського стрілецтва. Поховали під хрестом великим, бо Пан Отаман ніс теж великий хрест любови й віри у світле Прийдешнє Нації. Поховали Його „панове молодці", що їм походи, невзгодини й турботи голови сивиною притрусили. Поклали на спочинок під горбком знеможене тіло Пана Отамана, щоб Він кожного часу бачив виструнені ряди стрілецтва; щоб понад його головами бачив Те, що має прийти, що наближається. А непроглядні маси народу засіялися по „янівському" цвинтарі як густа трава й вислухували при світлі сріблистого світильника гарячої літньої ночи бадьору пісню: „Вернуться ще тії стрільці січовії", чи пак: „Вічная память"...

Ще тужно голосили верховинські трембіти, звернені до зорей, а тисячні вояцькі маси з ними і цілий нарід похилили голови. Аж з глибокої задуми вирвав їх звук бубнів і трублення прощальної сурми. В їх голосі вичувався зов:

„Поховайте та — вставайте!"

Лев Ясінчук,
Львів.

О. С.

ЩО З СЕБЕ УЯВЛЯЄ ЧЕРВОНА АРМІЯ?

Чимраз частіше доводиться читати про втечу того чи іншого червоного командира суходолом або літаком за границю. Оповідання двох таких утікачів, що мали досить сталінівського режиму, подає німецька преса. Є це надпоручник Унішевський і поручник Ґуріеф, які, як летуни, перелетіли естонську границю й осіли в Еріорі коло Дорпату.

Ось що вони оповідають:

Військові в СССР користають з відносно кращих матеріяльних умовин, ніж звичайний „громадянин" чи підданий Сталіна. Але за те спеціяльно офіцирський корпус червоної армії є під сталим поліційним доглядом. Поруч військового команданта частини є т. зв. воєнком, який має в суті річи більшу компетенцію від військового команданта. Це політичний комісар, який розтягає цілу сітку надзору над кожним червоним старшиною, над його приватним життям, спираючись на хмарі утримуваних комісаром агентів і шпіцлів. Очевидно, що така система забиває всякий дух взаємного довіря і товариськости в офіцирському корпусі червоної армії. На думку Сталіна, воєнком має бути „батьком і душею" своєї частини. Він повинен невсипущо дбати про збереження „ґенеральної лінії" партії в армії, про політичну бездоганність старшин. Він провадить картотеку, в якій є вписана ціла лінія поведення офіцирів. Воєнком і його співробітники це органи партії в армії. Вони вмішуються в усе, в кожне розпорядження команданта частини, а що найгірше: в діяльність і працю технічних кадр армії. Цей догляд людей, переважно некомпетентних, виводить з рівноваги техніків в армії і змушує тікати з війська, хоч як добре там оплачують їх працю (в СССР велика посуха на технічні фахові сили).

Крім воєнкома є ще в армії „чини особого назначенія", агенти ГПУ (тепер НКВД). Їх завданням є вважати на настрій в армії. Вони не залежні від команданта частини, ні навіть від воєнкома (давніше політрука). Вони вважають на стан зброї і набоїв, що дня їх перечисляють: перечисляють, коли відділ іде на вправи стріляння, і перечисляють, коли вертається, щоб, крий, Боже, ні один салдат не вкрав ні одного набою, яким міг би почастувати воєнкома...

На військово-політичних парадах, 1. травня і 7. листопаду, офіцирам відбирають зброю, воякам дають ненабиту. Натомість від голови до пят узброєні є „чини особого назначенія", які, як агенти Чека, охороняють „дорогого вожда" Сталіна перед оборонцями „соціялістичної вітчини", червоною армією...

Чекісти в армії знають про все: що якийсь офіцир читає, коли спить, до якого кіна ходить, з ким стрічається, про що говорить, яких кревних має, скільки килишків водки випє денно. Як у пенсіонатах для дітей, шуфляди офіцирів завше перешукують чекісти. Який дух працює і пониження виховує така система шпигунства над „оборонцями вітчини", не тяжко собі уявити. Як така система підриває почуття особистої і кастової гідности в червоних старшин, теж не тяжко додуматися...

Незадоволений з цього, Сталін іще допровадив до того, що майже цілий склад офіцирського корпусу тепер належить до компартії. Але проте Сталін не є певний настрою „свого" війська... Ні один відділ (це ще царська система) не служить у СССР в своїй тіснішій вітчині: хоч республики там називаються незалежними, то своєї армії не мають. Армія спільна, і то так, що, наприклад, денінградці „боронять" Україну, українців женуть над Ладогу, в Україну спроваджують уральців чи татарів і т. п. Йде про те, щоб не установився жадний контакт між армією і населенням, проти якого треба „боронити" „дорогого вожда".

Таксамо офіцирів дуже часто переводять з одної воєнної округи в другу, з тих самих причин.

Советська армія — це властиво поліція для охорони режиму, зненавидженого людністю. Офіцирський корпус, хоч ліпше ситуований, то остається під сталою контролею, окружений шпигунами, позбавлений усякого почуття особистої відповідальности і, що найважніше, особистої гідности і дійсного патріотизму.

А найкомічніше, що саме на тих людей, саме на цю армію, мусить спиратися Сталін, який їй ані на гріш не довіряє...

А що буде з цією армією і з диктатором підчас війни?

БЕНЕШ ПРО ВІЙНУ

Один журналіст мав з чехословацьким президентом Бенешем інтервю та випитувався його про теперішню політичну ситуацію. Він пише про це інтервю ось що:

Д-р Бенеш, приймаючи мене у своїй резиденції, не зробив на мене враження, що є перемучений.

— Усе мабуть показує на це, що війни не буде — заявив він. — Я про це глибоко переконаний, не вважаючи на песимізм заграниці, яка каже, що війни не можна обминути. Причиною мого оптимізму є цей факт, що всі світові сили тягнуть радше до миру. Одиноке, що тепер потрібне до миру, це задержання цього напряму і набудуче та сконсолідування цих сил. Цей погляд можнаб і іншими словами висказати, а саме, що Чехословаччина, Франція, Англія і советська Росія представляють супроти Німеччини занадто грізну силу, щоб вона зважилася на боротьбу з ними. Доки ті держави будуть стояти при своїм рішенні боронити мир, не буде війни.

— А чи час — запитався журналіст — не може вплинути на зміну теперішнього стану?

— Я думаю, що „час" ділає радше на користь миру — відповів през. Бенеш. — Усяка конкуренція мусить знайти нарешті свій кінець. Отже тесаме мусить стрінути і взаємні перегони у зброєнні. Декотрі держави досягли вже найвищого ступня можливости у зброєнні, а інші також доходять до цієї границі. Адже ніяка держава не може безмежно узброювати себе, як і дерево не може безперестанно рости. Гадаю, що для народів не є можливим жити на рівні найвищого ступня узброєння, бо це вимагає занадто великого економічного та нервового зусилля. Якщо границя у зброєнні досягне в усіх областях найвищого ступня, тоді можна сподіватися, що прийде до міжнародних переговорів у справі розброєння й усталення границь. Якщо напрям цього руху міг би бути змінений під змагаючого вгору до йдучого вниз, то був би це **великий зворот в історії.**

На це заввважав журналіст:

— Адже світ ніколи не мав сталого миру.

— Це правда, — відповів президент — але ще ніколи наслідки світової війни не були такі страшні і так загально всім загрозливі. Це вперше в людській історії всі собі здають справу з того, що **повторення світової війни** булоб **кінцем цивілізації** і що в такій війні ніхто не був би переможцем, але тим лише, що тратить. Тому всі, що рішили би розпочати якусь війну, повинні собі здати з цього справу, що **кожна війна** може, а серед деяких обставин мусить, **викликати велику світову війну.** І найсильнішим чинником, що удержує мир, є факт, що ніхто не зважиться взяти на себе відповідальність за розпочаття війни, котрої кінця і наслідків ніхто не годен передбачити.

Так отже през. Бенеш, не показуючи пальцем, дав висказ свому переконанню, що колиб Німеччина напала на Чехословаччину, то вона буде боронитись, а вже її приятелі постараються про це, щоб з цієї війни повстала світова війна, у котрій Німеччина певно не буде би переможцем. Віра президента Бенеша опирається не лише на чеській лінії (укріпленнях) Мажнота, але й на союзах його держави з іншими.

Подав Кл. Об.

О. Луговий. Автор застерігає за собою всі права.

ЗА УКРАЇНУ

(ВІРА БАБЕНКО)

Повість із часів революції і повстанської війни у Великій Україні. (В двох частинах).

Частина друга

31)

Позіставлене своїм власним силам, селянство не ставило опору червоній армії. Призвичаєне до частих змін влади, бож за вісімнадцятий рік влада мінялася аж пять разів, і ні одна не дала забезпечення, ні змоги спокійно працювати, селянство в своїй масі бажало за всяку ціну передишки, відпочинку від довгого напруження в бойовій ситуації. До того большевики йшли з багатообіцюючими кличами поділу землі і культурно-національної автономії, і в перших днях своєї влади поводилися спокійно, нічого не грабуючи й не тероризуючи населення. Відома всім відозва до робітників і селян України, підписана Троцьким. Там ясно вказана програма і напрямні нового уряду Української Соціялістичної Радянської Республіки. Одначе незадовго червоні виявили своє дійсне обличчя. Поверталося з червоними значне число їхніх прихильників, що вивтікали перед німцями, та бувших царських старшин, колись звязаних з Україною. І поверталися в ролі командантів відділів, комісарів, політичних керівників. Не диво, та, що вони почали мститися на селянах за колишні насмішки і потуплування — зпочатку тихо, в таємниці від вищого командування, а впевнившися в безкарности, явнославно... Самочинні реквізиції, насильства, арешти і розстріли без суду знов стали щоденним явищем. Певна річ, не обходилося без доносів сільського жидівства, що на людських душах занюхало добрий заробок...

Першою притокою до терору ставав наказ під загрозою кари смерти здати зброю. Селянство виконувало наказ, але траплялися завзятці, що зброю приховували. Непевні, чи зброя вся віддана, большевики підкидали першому-ліпшому, звичайно багатшому, селянинові заржавілий кріс, а бо частину скорістріла, заходили до нього з ревізією і, зрозуміло, підкинені ними самими речі знаходили... Тоді хапали неповинного селянина і на місці без суду розстрілювали на пострах іншим. Ці заходи мали деякий успіх. Місцями селянство зносило ще приховані зброю чи амуніцію, одначе скрізь стали виявлювати до вілізливців ненависть, що вибухала поновними повстаннями.

Вибухи льокальних повстань большевики жорстоко здушували. По всій Україні не зісталося ні одного села, деб не було бодай пять-шість душ розстріляних. Карні загони Чрезвичайної Комісії забушували по беззахисних селах; запрацювали ріжні ревкоми, чрезвичайні пятки і трійки; понеслися до неба зойки осиротілих і мордованих; запалали села.

Одначе надії суворими карами змусити селянство до покори й послуху большевикам завели. Селянство скоро порозуміло, що льокальними повстаннями большевиків не переможе. І гарячково хопилось організаційної праці. В глибокій таємниці організували повстанські штаби, окружні і районові, налагоджували контакт і співпрацю між ними. У Києві засновано Центральний Повстанський Штаб, Головну Козацьку Раду; по лісах і ярах зароїлося від противників комунізму. Щирі патріоти з нараженням життя пробиралися на посади в большевицькі штаби й установи; навіть у відділах Чека знайшлися повстанські розвідчики й інформували своїх про всі пляни і кроки червоних окупантів на знищення повстанського руху.

Тринацять повстанських округ могли виставити збройну силу до сто тисяч душ, смілих і завзятих борців. Недоставало зброї та досвідних військових керівників. Налагоджено звязки і з українським урядом, що перебував у Польщі. Після нещасливого союзу з Польщею і спільного походу на Київ Українську Армію інтернували зрадливі союзники: вона перебувала за дротами на становищі полонених. Наче Бога ждало все українське населення на інтервенцію української армії зза кордону; вичікувало гасла підняти загальне повстання по всій Україні. Визначений був і день, першого серпня, але... тертя між головним отаманом і генералом Тютюнником знівечили всі можливості. Тютюнник надумав уразі успіху повстання оголосити себе диктатором України, не визначуючи існуючого уряду. До того в найближче оточення головного отамана втиснулися большевицькі агенти і за їхніми вказівками повстанські штаби розкрито і зліквідовано; зліквідовано і Головну Козацьку Раду. Непотрібно говорити, яка доля зустріла їх... Про це нагадують сімдесять тисяч трупів, розстріляних в одні місяці повстанців. Коли уряд довідався про наміри Тютюнника, до польського ґенерального штабу полетіли прохання не давати зброї його відділам. Коли нарешті озброєні шаблями та списами невеликі піші відділи вирушили на допомогу повстанцям в Україні, було вже грубо запізно... Стероризоване селянство на акцію не спромоглося, а в Україну большевики вислали три четвертини своєї армії. На Правобережжі лише по селах розташували 90 полків піхоти і кінноти.. Боротися з такою силою напівозброєним українським відділам було неможливо. Пошкодили ще сильні морози і сніги, бо половина тих відділів були обдерті і дослівно босі. Але без нарікань вони пішли визволяти рідний нарід, посвятили за нього життя й самопосвяти і майже всі зложили буйні голови на полях під Миньками й у базарській могилі.

II.

У Сруля Брегмана гості. За столом в алькирі старий знайомий, Семен Рудий, і червоний не то комісар, не то старшина, оба добре підхмелені. Сам Сруль, молодий іще жидок, запопадливо припрошує гостей, підсуває склянки самогону, ріжні перекуски. Та гості і без припросин не дармують. Склянка за склянкою булькає в комісарських горлах, загриває шлунки... Ввічливий господар наливає нові, прихвалює:

— Пийте на здоровля, товариші. Найліпший первак, щоб я так здоров був... Ніде більше не дістанете такого.

— Випити можна, — перехиляє склянку Семен. — А як же вам, товаришу Брегман, поводилося за петлюрівців?... Не били?...

— Ой, йой, йой, товаришу! — аж схопився за голову Сруль. — Така біда була, що я не показувався навіть на селі. Як оті гайдамаки глумилися тут над бідним народом... Ой, йой, йой... Україні, якісь там України... Просвіти якісь збудували... А все отой Бабенко...

— Ну, ми йому тепер не подаруємо! — з пересердям стукнув кулаком у стіл Семен. — Не забув я йому його кпини... Побачимо, хто тепер буде сміхатися!

(Дальше буде).

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Клівленд, О. — З пікніку Українських Злучених Організацій, на якому була відчитана статуя св. Володимира Великого, а про який був допис у „Свободі", було чистого доходу $402.07.

Т. М., Ню Йорк, Н. Й. — Ви не добре зрозуміли зміст допису, щодо якого подаєте свої завваги. Не йде про похвали, а про перехвалки, про те, що даються високі признання за ніщо. Можна бути навіть дуже розумною людиною і дуже злим бесідником. Тут іде про те, щоб злого бесідника не представляти надзвичайним промовцем. Таксаме є зо скрипаками, піаністами, співаками і т. п. Вони також не мусять бути „віртуози", особливо, коли щойно вчаться, як по струнах смичком тягнути, чи пробують своїх голосів на терпеливо, з патріотизму, слухаючій публиці. І не треба давати надзвичайних признань родичам за те, що посилають своїх дітей до української школи, бо так робити є примітивним обовязком кожного свідомого українського батька і кожної української матері-патріотки. А хто про це не дбає, заслугує з українського боку на догану. Інші справи, як парохії й Пропамятної Книги, надто відходять від теми.

З ДНЯ

РАСОВІСТЬ.

Ще пару літ тому Мусоліні сміявся з німецької „расової політики" і говорив, що „поняття „нації" це не фізичне поняття, тільки духове. Себто, зміст і основи нації не містяться в тілі людей, тільки в їх духовому наставленні. Впродовж довгої історії ріжні раси схрещувалися з собою, перемішувались, а через те нині неможливо в котрімнебудь народі дошукатися якоїсь одної чистої раси.

В той час, як раси фізично схрещувались і вимішувалися, вони творили також спільні духові цінності: одну мову, одне народнє мистецтво, народні звичаї, переконання, мораль, фільософію, традицію. Отсі духові цінності, в яких є частинки духових прикмет і цінностей кількох рас, зілившися в одну цілість, творять фундамент для нинішнього модерного народу. Так говорив пару літ тому Мусоліні.

НИНІ СПРАВИ ЗМІНЮЮТЬСЯ.

Та ось на днях ґазети принесли відомість з Італії, що в тому відношенні італійська - фашистівська наука переходить переміну. В Італії створився вже гурт професорів, які говорять, що тілесна расовість має глибокі основи. Вони твердять, що італійська раса, яка впродовж тисячі літ не змінювалася, стала „чистою расою". Вони на зразок Гітлера опирають свою науку на тім, що італійська раса також походить від основної арійської. Вони не заперечують, що теперішня італійська раса має в собі багато додатків інших рас, і то не лиш романських, але й ґерманських. Та вони говорять, що всі ті раси це були раси европейські арійського походження. Вони між собою не мали великих духових ні фізичних розбіжностей і тому легко могли перемішуватись, не занечищуючи своєї расовости.

Затеж жидівська раса, це азійська раса, не-арійського походження і вона з европейськими расами не має нічого спільного. Тому жиди ніколи не винародовлюються. Жидів ця група професорів тепер назвала „не-італійцями" хоч, беручи під увагу дуже малий відсоток жидів в Італії (на 44 міліони тільки 50,000 жидів), згадані професори не рекомендують ніякої расової політики супроти жидів.

СТРАХ ЖИДІВ.

Всетаки та заява гурта професорів, які робили свої досліди з боку міністерства народньої культури, дуже збентежила жидів. Жиди побоюються, що незабаром усетаки прийде до якихсь репресій супроти них. Може не таких гострих як у Німеччині, та всетаки поважних. Дуже правдоподібне, що, узнавши жидів „не - італійцями", фашистівський устрій поусуває їх зо своїх рядів. Ео треба зазначити, що жиди, не звертаючи уваги на свою вроджену ненависть, до всяких фашистів, в Італії повступали до фашистівської партії і там позахоплювали високі становища.

Зрозуміло, що людина, яка має якусь органічну ненависть до якогось суспільного руху, навіть щоб як вона старалась себе опанувати, тому рухові таки буде робити на кожному кроці шкоду.

НІМЕЦЬКО - ІТАЛІЙСЬКИЙ ІДЕОЛЬОҐІЧНИЙ СОЮЗ.

Хоч між Німеччиною й Італією існує політичний союз під назвою „осі Рим—Берлін", то проте політичні відносини між ними не є такі сердечні, як назверх видаються. Італія боїться Німеччини, головно коли остання своїми полудневими границями сперлась на Італію. Італія по захопленні Австрії чимскорше почала шукати зближення з демократичною Англією, хоч її суспільний уряд Мусоліні не дуже любить. Між Англією й Італією прийшло до підписання договору. І хоч той договір внаслідок еспанського конфлікту кілька разів натрапляв на скелі, об які мало що не розбився, то проте Мусоліні й Чемберлейн старалися його всіми силами врятувати.

Тому тяжко твердити, щоб між німцями й італійцями була велика політична приязнь. Зате між ними є велика ідеольоґічна приязнь. І там, де політика розводить ці два краї, там спільність ідеольоґії їх притягає. Тому німецько-італійський союз треба вважати радше ідеольоґічним ніж політичним. А останнє італійське впровадження расової політики це ніщо інше тільки спільности тактики на ідеольоґічному фронті проти інтернаціоналізму в усіх його формах.

МОРАЛЬНА ПОШЕСТЬ.

Нині на цілім світі появилася страшна моральна недуга комунізму, інтернаціоналізму, соціялізму, безбожництва. Мікроби тої пошести працюють у всіх краях, у всіх інституціях, у всіх суспільних сферах. Їх завданням є сплюгавити привязання до національних цінностей, розслабити любов до свого народу, до його геройчних традицій; сплюгавити патріотизм, знищити релігію; на місце старих національних держав побудувати інтернаціональну державу; на місце вільного, змагаючого устрою, поставити неклясовий, під оманною формою „диктатури пролетаріяту"; на місце ідеалізму поставити матеріялізм, на місце релігії — безбожництво, евентуально релігійне обожання диктатора та бюрократичної кліки.

Як протилік проти цеї пошести виросли в ріжних краях фашистівські уряди. Зрозуміло, що не всі ліки є солодкі. Бувають і гіркі. Та, рятуючись перед цею пошестю, дані народи мусіли їх приняти. На тому ідеольоґічному фронті Італія і Німеччина нині тісно співпрацюють.

ТЕРТЯ І ПРИЯЗНЬ.

Взаємні відносини Німеччини й Італії можна порівняти до двох господарів, які між собою тихо суперничать і які себе взаємно не дуже люблять. Бо деколи безрога одного господаря закрадеться в город іншого, деколи кінь чи корова переверне загороду першого. Вони скреготуть тихцем зубами і там, де можуть, там собі шкодять.

Та ось вибухла в селі холера. Люди від неї гинуть, мов мухи. Ті два господарі, котрі нишком себе не дуже долюблювали, відразу зійшлися разом та давай нараджуватися, як то спільно боротися проти пошести холери. Вони разом починають чистити свої обори, бож заразки з одної обори можуть дуже легко перескочити до хати іншого. Також вони спільно беруться до своїх криниць та до очищення води. Що більше, вони навіть разом натискають на інших сусідів, з якими були в найкращих дружніх відносинах, та навіть загрожують їм, щоб вони також переводили чистку на своїх обійстях.

Так боряться вони спільно і дружно проти холери. Але далі скреготуть зубами, коли безрога або корова одного закрадеться до городу другого.

ШІКАҐОВСЬКА ХРОНІКА

Подає Степан Куропась.

Свято Форт оф Джулай певійшло в нас з великим тріскотом і стріляниною, якої передтим не бувало. Хоч був виразний поліційний наказ, що не вільно продавати фаерверків і інших вибухових дитячих забавок, то проте ціле місто аж пізно по опівночі затихло від експльозій і штучних вогнів. Хоч було в нас багато нещасливих випадків і покалічень, українці вийшли неушкоджені. Наші діти мають видно добрих родичів, коли цього року згадане свято не лишило слідів на їх тілі чи здоровлі.

Як стягнути польську молодь з вулиці? Ось тим журяться польські родичі, костели й інші провідники. Над цим питанням ломили собі вони голови в домі „Мацежи" з нагоди ювилею тогож товариства в день 3. липня. Говорили і прийшли до переконання, що польські запомогові і патріотичні організації не всилі самі стягнути всю молодь з вулиці. Щоб стягнути молодь з вулиці, треба їй дати якесь ціле заняття у вільних хвилях, треба дати їй нагоду пописуватись у спортових товариствах, клюбах, у дружинах „скавтів і дочок". А це вимагає значно більше грошей, ніж на цю ціль можуть видати польські запомогові організації, такі, як Звйонзек, Зедночене і Звйонзек Полек. Рішили заапелювати до приватних людей, купців і професіоналістів про поміч. Люди ці повинні творити свої спортові дружини, ріжного роду гри, а тим принесуть подвійну користь. Перше, оголосять своє імя, товар чи підприємство на уніформах створених дружин, а друге, врятують багато молодих людей від манівців великого міста.

Варт і українцям над тим призадуматись.

Адміністрація публичних робіт (Доблю Пі Ей) дає публичні концерти в міських парках під голим небом. Зпочатку липня відбувалися такі концерти получені з „кавбойською" музикою і „барн денсами" в Парку Гомбольда. Товпи молоди вчилися кроків „барн денсу" за вказівками інструктора при помочі голосникового апарату на віддаль 200 кроків. За кілька вечорів молодь присвоїла собі танець „кавбоїв" і концертова капеля помандрувала до іншого парку, щоб і там робити свою „місійну працю", а саме ширити серед американської молоді знання американських танців, а головно щоб тим способом дати заняття безробітним музичним робітникам.

Українська „революція" в Канаді вибухла з причини смерти полк. Е. Коновальця, на підставі слів довголітнього суспільного діяча цеї країни, п. Василя Свистуна. В переїзді з Вінніпеґу до Торонта задержався він і в Шікаґо та загостив на збори відділу О. Д. В. У. ч. 2.

Канадійські українці, говорив він, не всі годилися з програмою праці покійного вождя українських націоналістів. Не було згоди щодо тактики, але ідеольоґічних розходжень не було. Та трагедія в Ротердамі злiквідувала й решту дрібних тактичних розходжень. Смерть полк. Коновальця зеднала українців у Канаді і сьогодня ми маємо дві групи: чисто українську і московсько-інтернаціональну. До останньої групи зачислив п. Свистун комуністів і гетьманців. Обіцяв вернутися на віче в день 6. серпня і дати низку відчитів.

Кампанія У. Н. Союзу продовжена на дальші місяці: липень, серпень і вересень. Це найтяжчі місяці для праці в організації, бо кожний у вільних хвилях опускає дім, шукаючи свіжого повітря і холоду за містом. Та в Шікаґо все були люди, добрі і загартовані союзовці, яким не шкодили ні літня спека ні зимові сніги і морози. Знайдуться і тепер. Треба цього тимбільше, що на другий рік відбудеться в нас річне засідання головного уряду У. Н. Союзу, отже треба нам, усім шікаґовським союзовцям, а урядникам відділів зокрема, пописатися. Треба знову поставити українське Шікаґо на перше місце щодо числа членства, а тоді, як зійдеться річне засідання в березні наступного року, ми всі спільно зможемо головному урядові сказати: ми своє зробили! Не можемо спочити тимбільше, що, як доносить секретарка 125 відділу У. Н. Союзу, пані Іванна Подола, велику активність виказують у нашому місті „орденці", що продають дуже „дешеву" асекурацію. Треба нам усім знати, що найкраще і найдешевше забезпечення від „наглої і несподіваної", як і за життя можна набути в Українському Народному Союзі. Хто цього не знає, або в це не вірить, нехай зголоситься до котрогонебудь з урядників союзових відділів.

Хто вбив полковника Е. Коновальця? Відчит на цю тему виголосив якийсь товариш Бабій, що приїхав з Мускіґон, Міш. Дуже нарікав на покійника й О. У. Н., бо, мовляв, навіть його брат (директор Бабій?) упав з рук цеї організації. У свому відчиті покликався він на гетьманський „Наш Стяг" і „доказав", що полк. Коновальця вбили самі українські націоналісти з наказу Гітлера. А, як відомо, часопис „Наш Стяг" покликується в цій справі на брошурку большевика М. Настасівського. Словом: добре товариство!

Третій День Українського Народного Союзу, що відбувся в нас у неділю, 17. липня, пройшов надсподівано гарно. Не було того числа людей, що звичайно приходять на союзові дні, бо з самого ранку погода не дописувала. На Савт Сайді був дощ з ранку, на Норт Сайді по обіді, а на місці Дня в парохіяльному городі хоч і грозило дощем, обійшлося без нього. Це відстрашило людей. Аж щойно пізно вечором прибуло ще кількасот людей. Загалом учасників не було більш тисячі. Зате молодь, а вона в кожному народі належить до відважних, не настрашилася дощу. Вже в 10 годині рано прибув перший транспорт молоді, прибули спортові дружини, між ними і молода дружина в уніформах з написом „Український Народний Союз". Це 15-членна дружина мягкого мяча. По обіді прибула дружина 9-го відділу М. У. Н., що разом з дружиною Елкс стануля до боротьби за чемпіонат стейту Ілиноїс і за гарний трофей У. Н. Союзу. Обі дружини грали з повним завзяттям. Елкс це приватна дружина кравецького заведення Томи Костева, що пізнати по написах на уніформах. На Норт Сайді це найсильніша українська дружина мягкого мяча, бо перемогла дружину 1-го відділу М. У. Н., 10-го відділу М. У. Н. і дружину Еливудпарку. Більшість грачів це членами У. Н. Союзу, батьки їх гетьманці. Дружина 9-го відділу М. У. Н. з Савт Сайду впродовж останніх 6 місяців змагалася 22 рази з ріжними українськими й американськими дружинами і треба їй дати кредит: не програла ні разу! Не програла і в День країнського Народного Союзу, а вийшла переможцем з вислідом 7 до 6. З перебігу гри можна було пізнати, що й у наших молодих людей була вже та ненависть, яка є між гетьманцями і націоналістами. Виходить, що який батько, такий син. Стара правда.

КАНТАТА

В ПАМЯТЬ 950-ЛІТТЯ ХРЕЩЕННЯ РУСИ-УКРАЇНИ.

(Слова Степана Мусійчука, музика Павла Печеніги Углицького).

1. З Дніпрових гір із Києва старого
Заблестів хрест на захід і на схід,
Полинуась пісня про пітьми перемогу,
Бога-Христа приняв увесь наш рід.
Христа приняла вся наша Русь-Вкраїна,
Скріпився в вірі хрещений наш мір,
Нехай святиться щаслива година —
І наш Великий князь Володимир.

2. Знамя Христа нам сталося обітом
Усіх змагань за щастя і за рай,
Ми йшли в життя з Господнім заповітом
І несли труд за нарід свій і край.
Христа приняла і т. д.

3. Від гір Кавказу та поза Карпати,
Де Київ, Львів, де Галич, Ужгород,
Обнявсь в нас по крові брат із братом
В вірі одній, один, сильний народ.
Христа приняла і т. д.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ

МАҐАНОЙ ПЛЕЙН, ПА.

Округні збори відділів У. Н. Союзу.

Дня 26. червня ц. р. відбулися в Маґаной Плейн округжні збори відділів У. Н. Союзу. Збори відкрив окружний предсідник Д. Капітула, а окружний секретар І. Чепа прочитав протокол з попередніх зборів. Збори приняли звіт і прийшла черга на звіти поодиноких відділів. Предсідник запитував представників поодиноких відділів, котрий з них приєднав нових членів і скільки. Відповідь була така: відділ 1. приєднав 6 нових членів, відділ 7. — 2, від. 28. — 78. Відділи 85, 90 і 365. заявили, що покищо нових членів не приєднали, але є на добрій дорозі до збільшення свого членства. Більшість відділів із цієї округи не прислала своїх представників, а то тому, що падав великий дощ. Тому не знати, як справа мається в їх відділах.

Представник з відділу 1., з Шамокін, заявив, що вони мають у себе інструментальну банду, яка складається в більшості з українців, але яка незадовго стане виключно українською. Він запитав предсідника Д. Капітулу, чи не можна булоб дістати для неї якої піддержки від У. Н. Союзу. Д. Капітула відповів, що звернеться з цею справою до заступника головного предсідника, п. Ґ. Германа, який є директором спортових дружин. Заразом він зазначив, що піддержка може бути можлива тільки тоді, коли члени тої інструментальної орхестри є або стануть членами У. Н. Союзу.

Збори нараджувалися також над справою приєднання нових членів і ставили собі питання, чому тепер так тяжко приєднувати нових членів. Секретар від. ч. 1. заявив, що приєднування членів пішлоб скорше, якби був окружний організатор. Над тим розведено дискусію, у висліді якої перейшло одноголосне рішення, щоб звернутися до головної екзекутиви У. Н. Союзу з проханням назначити такого організатора, а також щоби повідомила всі відділи, коли такий організатор прибуде.

Збори обговорювали також справу влаштування Українського Союзового Дня в тій околиці і прийшли до висновку, що такий День треба влаштувати на черговий рік. Цього року ухвалено влаштувати союзовий бенкет, на якім члени У. Н. Союзу моглиб краще познайомитися з собою. Рішено також звернутись листовно до всіх відділів, головно до тих, що не були на зборах, з запитом, чому вони не прибули на збори, та закликати їх, щоб на чергові збори конче прибули. Всіх відділів У. Н. Союзу в тій окрузі є 21. Чергові збори відбудуться в неділю, 28. серпня ц. р., в Шамокін, Па. Про точне оголошення відносно цих зборів просимо всіх урядників слідкувати в нашім часописі.

За Окружний Комітет: **Д. Капітула**, предс.; **О. Костюк**, касієр; **І. Чепа**, секретар.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Поступ праці коло нової української фільми „Запорожець за Дунаєм".

З початком цього тижня почала фільмова спілка "Avramenko Film Company, Limited," здіймати сцени до своєї фільми „Запорожець за Дунаєм". У неділю виїхали з Ню Йорку на льокації фарми коло Нютона, в стейті Ню Джерзі, директори фільми, директори продукції й ґрупа акторів. Заraз того дня відбулися там проби акторів і акторок: ґрано рекорди фільмової музики укладу проф. А. Рудницького, а актори й акторки: Марія Сокіл, Михайло Ф. Швець і інші вправлятися, щоб їх рухи підчас гри сходилися щодо часу („синхронізувалися") з музикою.

Льокація фільми знаходиться на земельній посілості монастиря „Литл Фловер" у Нютоні. Є це великий простір землі, звісний з краси свого положення й ріжноманітности формації. Через те його вже й давніше вживали інші фірми до фільмових знимок.

Українська Фільмова Спілка Авраменка виставила на цій льокації цілу низку будівель. Є українське село з хатами, церквою й іншими будинками. Подальше від „села" виставлено вісочезну шопу для фільмових знимок під дахом на випадок дощу. Декотрі з цих будівель це не лише звичайні фільмові сцени, а справді будинки, яких і вживають як спальню та їдальню.

Тепер це все аж кишить життям, що нагадує в дечому життя військового табору. Тут одні далі будують, інші приготовляють відповідно краєвид, інші варуть, інші переводять інші роботи.

Льокація положена коло озера, через що льокація може надаватися й для інших фільмових штук, які, як зачувати, Спілка плянує по закінченню „Запорожця".

У школі.

— Як би ти поділив 12 яблук між 12 хлопців?

— Я зробив би компот, пане професоре.

В сам раз.

— Маю для тебе добру жінку, — каже до жениха сват — ні стара, ні молода, не багата — не бідна, не погана — не гарна, а в сам раз для тебе...

— Скільки їй літ?

— Сорок у тіні, пятьдесять на сонці.

— Як то?

— Бо як є на сонці, то дуже кліпає одним оком, бо разить її світло, і це старіє її на десять літ...

НАЧАЛЬНИЙ КОМАНДАНТ.

На основі закону президент Злучених Держав є головним командантом американської фльоти. Тут президент Рузвелт, з морською шапкою на плечі, робить перегляд американської воєнної фльоти в заливі Сан Франсіска. Коло нього адмірал Клод С. Блок. Сцену знято на кружляку „Гюстон".

WPA ПОДАЛА ШКОЛЯРАМ 130 МІЛІОНІВ ГАРЯЧИХ ОБІДІВ

Старанням спеціяльного відділу Адміністрації Поступу Праці, а саме згідно з її програмою, подано за останні два роки поверх 130 міліонів гарячих обідів лихо харчованим дітям. Крім допомоги дітям цей проєкт дав працю тисячам убогих жінок з допомогового списку.

На цю необхідну потребу шкільних гарячих обідів звернули увагу таки самі вчителі, котрі спостерегли, що велике число шкільної дітвори голодує, а внаслідок того не має успіхів у науці. Вчителі пересвідчились, що наука у дітей не приймається, коли їм дошкулює голод.

Заходами Товариств Родичів і Вчителів, а також місцевих Зарядів Освіти, одержано допомогу від Адміністрації Поступу Праці й основано служби для подавання шкільних гарячих обідів майже в кожнім стейті. Вони під теперішню пору функціонують у звиш 10 тисяч школах і дали працю приблизно 12 тисячам робітниць, узятих з допомогового списку. Більшість занятих жінок мають родини на вдержанні.

Вишколені управителі домашнього господарства і харчування укладають карти страв на шкільні обіди. Ці списи уважно зладжують для зрівноваження страв, призначених на місце недостаточного харчування. Звичайні обіди складаються з вареного мяса та яринної зупи або кусників душеного мяса, перемішаного з яринами, хліба, масла і молока або какао. Деколи додають варені десерти або овочі.

Для багатьох дітей ці безплатні шкільні обіди це їх одинокий гарячий харч, який вони дістають за цілий день. Ці обіди заспокоюють конечні потреби більш залюднених дільниць великих міст та сільських околиць Америки, де діти мусять мандрувати до школи з далеких сторін. Тисячі сільської молоді, особливо середнього і далекого заходу, мусять оставляти дім досить рано, звичайно після легкого сніданку, та мандрувати до школи довгими милями, деколи пішки, а вертатись додому аж по заході сонця. Гарячі ситні обіди у багатьох випадках охороняють дітей перед слабостями костей і недокровности, вигладжують схуділі частини їх тіла, а блідим лицям надають коліру.

Вчителі шкіл доносять, що де робітники WPA подають гарячі обіди, там слідно загальну поправу здоровля і прибуток ваги в дітей. У деяких школах збільшення ваги виносить від 2 до 5 фунтів місячно в тих дітей, котрі знаходились у напів виголодженім стані перед одержуванням гарячих обідів.

Савт Каролайна, один з тих стейтів, котрі найбільше потерпіли через депресію, має найбільшу програму з усіх стейтів, одначе за виннятком стейту Ню Йорк, де саме місто Ню Йорк подає 87,230 обідів кожного дня. Підчас 1937 року у Савт Каролайні подавали обіди пересічно 77 тисячам дітей денно у 2,300 школах. Стейти Тенесі та Вест Вірджінія вдержують теж обширну програму, а численні інші стейти харчують приблизно від десять до пятьдесять тисяч дітей денно.

Фонди WPA, призначені на ті проєкти, мусять бути вжиті на платні для вбогих осіб, що працюють на тих проєктах. Місцеві фонди йдуть на покриття коштів харчу та обстанови. В багатьох місцевостях ці останні артикули дарують місцеві громадські орґанізації та поодинокі особи, включно з Товариствами Родичів і Вчителів, котрі зорґанізували дорадчі ради для активної піддержки тої праці. Деяку поживу дарує Федеральна Корпорація Надвишки Засобів. Обіди дають голодуючим дітям у публичних школах, а також убогим дітям у школах парохіяльних.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ОЛИФАНТ, ПА. Піврічні збори Бр. св. Кирила й Методія, від. 86., відбудуться в неділю, 24. липня, зараз по Сл. Божій, де звичайно. Проситься всіх місцевих і позамісцевих членів прийти на ці збори на означений час. Маємо до рішення справи, котрі відносяться до кожного члена. Буде піврічне справоздання урядників і контр. комісії за перших 6 місяців. — Секретар.

ПЕРЕМОЖНИЙ АДВОКАТ.

Робітники стальовні в Стюбенвілі, Огайо, підносять на руках адвоката Сталевої Компанії Віртона, Клайда А. Армстронґа, після того, як Краєва Робітнича Рада наперед усунула його з переслухувань, а потім дозволила йому знову бути на них присутнім.

Лік на крізу.

— Біда! — зітхає старий Лейба. — Люди нічого не купують, все дороге. Треба буде, сину, знизити ціни.

— Добре, тателе, а на котрі артикули дамо нижчі ціни?

— От, наприклад, ці черевики коштують 20 злотих. Напиши на виставі: „Давніше 30 злотих, тепер 25 злотих! Велика знижка цін!"

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

ЮТИКА, Н. Й.

Збірки на народні потреби.

Дня 8-го травня відбувся в Ютиці, Н. Й., День Матери, влаштований дітьми своїм матерям. У часі того свята зібрано $5.28 і призначено для матерей Біласа й Данилишина. Збіркою занялася пані Катерина Слободян.

Дня 12-го червня відбувся 25-літній ювилей вінчання громадян Івана й Ольги Лаврук. При тій нагоді зібрані знайомі не забули про Рідний Край і жертвували для родини покійного Е. Коновальця $8. Зложили по $1: о. В. Кушіль, І. Лаврук, Д. Іванців, П. Романович і Т. Мороз; по 50 ц.: А. Басамович, Юлія Стахура, І. Періг, О. Яворський, Меланія Іванців, Юлія Ґадз. Збіркою занявся Д. Іванців.

З панахиди, яку відправив о. В. Кушіль у Ютиці 19-го червня за пок. Е. Коновальця, прийшло $18. Ці гроші зложено для родини пок. Е. Коновальця. Разом переслано через Обєднання $31.28.

о. В. Кушіль.

ЙОНҐСТАВН, О.

На визвольну боротьбу.

Ширший Комітет Першого Українського Націоналістичного Дня в Йонґставні передав від 28 від. ОДВУ $92.97, а саме $85.02 як чистий прихід з Дня і $7.95 з продажу „Націоналіста". До цеї суми відділ доложив $10 як збірку підчас панахиди за поляглих борців, $17.40 як збірку підчас жалібної академії в память полк. Коновальця і з продажу книжок $1.95. Разом $122.32, які призначено на визвольну акцію.

Підчас академії зложили по $1: М. Оленич, о. С. Мусійчук, С. Циктор, І. Іванчук; по 50 ц.: М. Коницщак, В. Коницщак, С. Цицик, М. Середніцький, Б. Теодозів, О. Єдинак, І. Луцик, М. Іванчак, В. Юрчак, І. Кіхтан, М. Мураль; по 25 ц.: В. Сильчак, М. Мусійчук, Н. Макар, С. Ґіль, Р. Юрчак, І. Луцик, П. Заміщак, С. Роган, С. Волощак; П. Смільчак 35 ц.; з кокардок $4.70; дрібними 60 ц.

ГЕРКІМЕР, Н. Й.

Для родини пок. Е. Коновальця.

Підчас панахиди, відправленої за душу бл. п. полк. Е. Коновальця в місцевій прав. церкві в неділю, 19. червня, зібрано для родини покійного $7, які переслано через Обєднання.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

✝

Дня 14. липня померла

АНТОНІНА ДУДУН

довголітня членкиня Бр. св. Михаїла, від. 90., У. Н. С. в Сентралія, Па., проживши 58 літ.

Вона родилася у Сороцьку повіт Скалат. Лишила мужа Михайла Дудуна і семеро дітей: сина Стефана в Маганой Сіти; дочку Емілію, віддану за Михайла Тихоневича в Маганой Сіти; сина Івана, адвоката у Філядельфії; сина Василя в Вунсакеті, Род Айленд, сина Дмитра в службі при американській армії (Aviation Corps) у Денвері, Колорадо; і доньки Анну й Марину при родині.

Земля їй пером!

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

СКРЕНТОН, ПА. Піврічні збори Тов. Усп. Пресв. Богородиці, від. 123., відбудуться в неділю, 24. липня, зараз по Службі Божій, в церковній гали, 520 N. Main Ave. Проситься, щоби всі члени були присутні на зборах, бо маємо важні справи до полагодження. Відділові урядники здадуть звіт з свого діловодства за 6 місяців, а контр. комісія скаже, як вона знайшла книжки в секретаря і скільки є грошей у відділовій касі на запомогу. — Тимко Назар, предс.; Михайло Волощук, кас.; Василь Бадан, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. Піврічні збори Тов. Укр. Січ, від. 170., відбудуться в неділю, 24. липня, в годині 6. ввечір, в У. Н. Домі, 181-183 Фліт ул. Проситься, щоби кожний член і урядник обовязково на ці збори прибув, бо відділовий уряд і контрольна комісія здадуть фінансовий звіт і рекорд своєї діяльности за перших 6 місяців біжучого року. Є теж інші важні справи до полагодження для добра відділу. Довгуючі члени повинні заплатити свій довг, бо в противнім разі будуть суспендовані. Проситься точніше платити вкладки за діти і припоминається членам, що в березні ми одноголосно ухвалили важне внесення, а то добровільну жертву на український павільон на Світовій Виставі в Ню Йорку в 1939 році. Отже не забуваймо про ті рішення, котрі ми самі ухвалили. — Т. Наконечний, фін. секр., 16 Sanford Pl., Jersey City, N. J.

ПОВІСТЬ, ЩО ВАЖИТЬ... 212 ФУНТІВ.

Письменик Кіонь. Те Вакін, це один із найславніших китайських повістярів. Він написав найбільшу у світі повість. Працював над нею сорок літ. Почав писати в 1853 році. Повість складається із 106 томів, кожний том має менше-більше по 1,000 сторінок, отже вся повість 106,000 сторінок. А що на кожній сторінці є по 30 рядків, то вся повість має 310,000 рядків. Колиж на рядок порахувати бодай по десять слів, то японський читач мусить прочитати 3,000,000 слів. Повість важить 212 фунтів. Хто хотів би випозичити таку повість у випозичальні, мусів би наймити кулі, щоб заніс йому її до дому.

ТАРЗАН ПІД ВОГНЕМ.

(47)

Чорний сторож обережно добув з торби револьвер і підняв його вгору, щоби положити Тарзана трупом. Він знав дуже добре, що мусить його добре поцілити, щоб він відразу втратив життя. Бо якби він тільки ранив його, то все вийшлоб наверх. Після цього сторож плянував оборонятись тим, що „Тарзан пробував утекти і тому він мусів його застрілити".

Так, як життя Тарзана тепер висіло на волоску, таксамо життя Дока, що боровся з дикуном на галузі дерева, висіло теж на волоску. Його лук не був собі дуже показний. Та всетаки це була небезпечна зброя, якої ні дикун, ні сам Док не доцінював. В смертельнім ляку Док натягнув з цілої сили тятиву і пустив у напрямі дикуна гостру стрілу.

Дикун не мав часу кинути в Дока свого дрючка. Стріла забриньчала і впилася глибоко в груди дикуна. Дикун скричав, мов скажений. А далі почав на галузі хитатися. Його коліна хвилю тряслись, а далі він повалився вниз. Під його тягаром розступалися галузки корчів, а деякі з тріскотом ламались. Коли його тіло зіткнулося з землею, роздався глухий гук.

Док з полекшею відідхнув. З пошаною він поглянув на свого лука і хотів попестити його. А далі його очі звернулися вниз. Він наслухував хвилю, чи часом дикун не пічне знов підноситись. Але тіло дикуна лежало непорушно на землі. Знак, що воно було мертве. А тепер Док почав думати про Дика й Івонну. Як їх урятувати з рук цілої зграї дикунів?